

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Triumphvs Sacer Sanctorvm

Halloix, Pierre

Antverpiæ, 1617

Cap. 15. Transitus à foro ad D. Petri templum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44013

stebant, qui appropinquantes SS. Martyres votiui thuris odoramentorumq; suffitu exciperent. Excepturi verò erant, aut potius abeuntes profecuturi etiam viri, sed formâ martiali, sed habitu militari, & pro thure, igni: pro suffitu, strepitu: pro fumo odoramentorum, puluere bombardarum: ritu sanè quidem & more diuerso, sed cultu & interno amore pari: Nam hi erant diurni ad domum Senatoriam ex instituto quotidiano vigiles, sed nunc quàm aliàs, propter magnitudinem transeuntis pompæ, ad bellicam speciem exhibendâ armatiores, & propter exornandam Martyrum præsentiam, ad ferreas fistulas puluere partu exonerandas animatiores. Itaque præteritis cum suâ pompâ Sanctorum feretris, gaudium flammâ, plausum bombo, animum bombardâ lætabundi prodiderunt. Sed video forum & iuxtâ in theatro, Virgines. Nihil illis cum fremitu armorum, cū strepitu bombardarū. Itaq; disiunctim de illis & seorsum dicendum.

CAPVT XV.

Transitus à foro ad templum D. Petri.

OTAM fere à domo Senatoriâ plateam transieramus, foroq; pompæ decus imminebat, cū ecce tibi à dextris in theatro

Vir-

Virgines & à frōte haud multo remotiūs, in primo foro, sese in excelsi tabernaculi fastigio ostendit Samson stator. In plateâ quidē ipsâ Virgines erant, sed imâ: Samson extra, duplex oculis gratissimum spectaculum. Nempe, si quid esse totâ in vrbe visu dignū oportuit, id præsertim & apud Magistratus palatium, & in ipso totius populi foro spectandum fuit. Quare præter iam dicta, præter fulgentes bysso, serico, auro, gemmis, aras, atque magnificos alios apparatus, hoc accedebat in extremo illo vico extremum, quod extremis olim temporibus aduentante Christo non iâ in imagine, sed in re ipsâ & veritate spectandum est: Nempe sapientum fatuarumque Virginum parabola & discriminē: quod fortè hîc proximè à foro est idcirco exhibitum, vt ne longè oleum fatuis esset requirendum: sed tamen, dum emtum irent (adeò subito venit sponsus & abit) clausæ sunt fores, & illæ exclusæ. Sit itaq; vobis, ô Virgines, ô Religiosi, ô ciues, sit semper vobis & oleum caritatis in promptu, & auris ad sponsi vocem attendita, & pes ad eius sequelam expeditus. Tantùm vos huius esse memores in transitu velim. Nã ad Samsonem, iamdudum me ad se, ipso statu suo, & gestu tacito vocantem festinus

nus accelero. Et Samsonem (ne vos hoc
 fallat) appello, tam ipsum forense taber-
 naculū, quàm ipsius tabernaculi contabu-
 latorem fabrum: cuius vtriusque appella-
 tionis percommodam rationem ipsa to-
 tius operis descriptio planam faciet. Qui
 enim hisce operibus conficiendis à Ma-
 gistratu præfectus fuit, cùm esset in ligna-
 riâ fabrili arte insignis dædalus, à non-
 nullis fori incolis rogatus, vt & loco ipso
 & sacris corporibus dignum fabricaretur
 cum arâ mobili tabernaculum, cuius fasti-
 gio Samsonem direptas è suis cardinibus
 Gazenses portas fortibus lacertis susti-
 nentem superponeret, is pro virili facturū
 se recepit: & fecit sanè, quàm opinio erat,
 meliùs & quàm spes ferebat, admirabi-
 liùs. Quippe qui non ligneum aut ficti-
 lem aut lapideum Samsonem, sed semet-
 ipsum operi suo animatum colophonem
 imposuit, factus derepentè è simplici fa-
 bro lignario egregius extēporalisquē sta-
 tuarius. Siquidem censuère complures
 neque Phidiam, neque Praxitelem pro-
 piùs quidquam ad viuentis similitudinem
 hoc vno simulacro effinxisse: cùm scilicet
 statuam se videre, sed homini similē cre-
 derent. Id vt pateat liquidiùs, non pige-
 bit totum cum altari suo & simulachro
 taber-

taber-

140 TRIUMPHVS SACER
tabernaculum expressiùs describere. Sic
ergo erat: Quatuor columnis iustæ ma-
gnitudinis innitebatur rotundâ clypei
formâ (nam solo hemisphærio tenuis ap-
parebat) celum cæruleum sole, lunâ, aëstris
prælustre: in medio cæli conuexi, velut
ymbone clypei, aliquântum eminulo tan-
quam paruula (vt aliquid impropriè cum
litterarum vetustate loquar) verruca ex-
tabat. Eam pedibus noster Samson viua
statua, vr sibi videbatur: vt alijs, nisi se cõ-
moueret, vera & inanima & immobilis,
insistebat, eratque figurâ rectâ, aspectu
toruo, & prorsus Samsonem decente ha-
bitu, sic aptis hærentibusq; corpori indu-
mentis, quemadmodum spectari in priscis
simulacris solent: sub alâ alterâ valuarum
Gazensium vnâ; super altero humero
alteram gestabat. Sic ergo stetit recto &
constanti statu (res mira) donec tota &
bene longa supplicationis pompa pertrã-
sisset: cuius pompæ bona pars post omnẽ
solemnitatem sentiebat dicebatq; adeo
hanc rem sibi visam esse ad viuum repræ-
sentatam, vt ferè crederent eam statuam
(sic enim ignoratione artificij appella-
bant) hominem fuisse, non statuam: ta-
men ideo esse statuam existimasse, quod
haud credibile foret hominẽ eò scandisse.
tam-

tamq; diu & in illo statu & cum istis oneribus perseverasse: cum scilicet non carerent neq; pedum in exiguo spacio tantam tamque diuturnam firmitatem, neque lacertorum in portandis Gazæ portis (Nam satis magnæ erāt, & graues pro magnitudine putabantur) tā inconcussum robur. Nulla enim in pedibus vacillatio, nullus in brachijs motus, aut si quis, certè perexiguus, & qui spectantes dubios potius relinqueret, quàm in alterutram partem certos faceret; inconniui oculi, os silentio respirans, omnia denique sic erāt, vt si viuus homo, tamen statuæ persimilis: si statua, tamen homini viuo quàm similima crederetur. Nunc ad concauas & intraneas cæli partes. Eæ suis luminaribus splēdidè lucebant; suis velis gratiosè purpurabant. A columnarum capitulis crux preciosa supra mensam sacram ducta erat è torquibus aureis, (quas fori matronæ in eum ornatum cōtulerant,) tota aurea: nisi quod & plerisque alijs monilibus, tanquã emblematis coruscaret. Stabāt ad hoc tabernaculum tria honestissimorum ciuium è Societate B. V. Mariæ in cælos assumptæ paria reliquias sacras puris tedis & honore flammeo, pietatis & caritatis indicibus testatissimis veneraturi. Nam & ijdem so-

dales

dales ardenti in nouos vrbs suæ patronos affectu in hoc tabernaculum, quàm pulcherrimè exornandum omni ope atque virtute incubuerant. Secundùm aram prætendebatur in fori latitudinem vsque in propinquū vicum militaris acies transgredientem pompam veneratione, & trāsgressam displosione profecutura. Aræ, igitur isti honos habitus, tam depositione reliquiarum, quàm harmoniã vocum, indequè inter arma micãtia, quæ velut muro forum claudebãt, & inter aduersas domos, quæ leto varioquè adornatu frontes suas exporrigebant, in plateam vulgo Bellain dictam, eamq, sanè cum alio cultu, tum multiformi diuinorum repræsensatione mysteriorum, bellam ac speciosam iniuimus. Ad puteum, qui ibi visitur & occasionem inuento præbuit, Christus & Samaritana colloquebantur: alibi alia scenico habitu pro diuersis pientissimorū ciuium studiis exhibebãtur: quæ licet leui stylo peruolem, non leui tamen momèto memoribus acceptorum beneficiorū martyribus pendent. Sed oculos præcipuè traherat altè fastigiatum hoc in vico tabernaculum, nulli cæterorum nec mole nec ornatu secundum, cuius vnus è Deiparæ assumptæ sodalitiõ suum inibi domiciliū ha-

ha-

habentis principali curâ & studio conue-
 stitum. Binis contignationibus in sublimē
 eminebat, internè quaternis pilis formâ
 quadrangulâ suffundatū, & ab imo sup-
 pedaneo ad summum culmen, diuersi ge-
 neris tapetibus atque auleis, intermistâ
 variorum florum suaueolenti gratiâ venu-
 stum & fragrâs. Aram mediam multiplex
 obibat inauratum peristroma, limbis pur-
 pureis auro variatis, alióq, artificioso acus
 labore radians. Inter argentea autem in-
 aurata & commendabilis sculpturæ can-
 delabrâ (quæ Damascenæ pertenui mappæ
 superiecta ceram Punicâ floreis circum-
 ornatam emblematis complecteban-
 tur) intercedens precioso fragrans aroma-
 te foculus, odores odoribus & libamina
 libaminibus cumulabat. Ductos supra eâ-
 dem aram in trāsuersum funiculos omnis
 flosculorum amœnitas totos integebat:
 sed ubi se pūcta linearum contigua decus-
 sabant, inde inaurata gemmisque ebria
 dependebat imperialis corona, sed præci-
 pue nodis solido ex auro formas diuersi-
 coloris figmenti referentibus æstimata.
 Huic supereminentem imam cōtignatio-
 nem conchyliata celabat vestis, extimam
 verò eiusdem contignationis frontem se-
 rica heteromalla, acu phrygionis scitè
 ex-

ex-

exarata & aureis producta fimbrijs commendabat. Adde affixas florentibus columellis tam superioribus, quàm inferioribus, magnæ artis & precij depictas super tabulis circumsecus inauratis, Diuorum imagines laudatissimas. Adde omnigenû florum candidissimis lilijs implexorû cum varijs dependentibus corollis, ad tenendâ oculorum aciem, ingeniosos nexus. Iam culmen ipsum plusculi ad sphæræ formã incurrentes alio atq; alio colore circuli, figuræ mundanæ æmulum faciebant. In supremo apice sanctissimum IESV nomen aureis inscriptum litteris, cuius diffusos radios bini Angeli attinebant, contra solem splēdicabat. In altioris tabulati quatuor angulis, totidem virtutes, vitæ morumque cardines, à pari numero pueribus puellis nobilissimo amictu atque ornatu auri & gemmarum prænitentibus exhibebantur: quæ ipsæ singulos votiuos versus Diuis Martyribus T E R E N T I A N O & socio sigillatim patrio idiomate recitabant. Infernè porrò senis ferè à tabernaculo pedibus, Angeli duo paululum à solo eleuati, appropinquantibus purpuratorum athletarum thecis manu alterâ facem adlucebant, alterâ thus adolebant. Iidē & rhythmos linguâ vernaculâ partæ gloriæ

gloriæ indices ostensis alijs, qui supernè erant, Spiritibus, lauros ipsis cælitus deferentibus, subinde pronuntiabant. Denique aliquanto ante hos spacio, puta denum circiter pedum, defixæ in terram geminæ arbores multis diuersicoloribus orbiculis, disci formâ, sed leui materiâ de quolibet ramo dependulis (hoc vernaculum est nostri Belgij, tam in templis quàm in compitis, magnæ celebrisquæ lætitiæ indicium) tanquam fructibus prægrauatæ, binas subter obumbrabant virgunculas, quæ splendidè ac genialiter amictæ plenos rosis, lilijs, violis, alijsq; floribus candidulos quasillos, in aduenturos Martyres reseruabant: quos iisdem cominus prætereuntibus, in viâ, honoris ergo substernerent. Affixæ iisdem arboribus supra ipsas puellas tabulæ visebantur, cum Sanctorum TERENTIANI & socij inscriptionibus deprecatorijs. Quæ omnia (nã eiusdem generis complura volens missa facio) in medium propterea adfero, quòd Duacenis, quibus potissimè optantibus hæc scribo, aliquem operæ suæ fructum ex dulci memoriâ sint redhibitura. Peractis igitur ad eam aram honoris & religionis conuenientibus officijs, de plateâ Bellain in alteram quæ, S. Christophori

K

dicitur

dicitur perrectum est. Ea tam densis superne viridantibus ramis prætexta erat, vt gratissimi spissitudine umbraculi, non modo dulcissimum adferre refrigerium posset, verum & pluuiæ atque imbrium, si qui ingruerent, importunitatem arcere, & ardentis caniculæ spicula prohibere. Et cum eiusdem vici, spacio quidem angusti, sed splendido ornatu non minus augusti aduersæ ædes ac muri multo tapete, imagine, tabulâ pictâ sub illâ umbraculi amœnitate sacrum quendam animis horrorem obijcerent, speciem quandam antiqui ac venerabilis luci tibi obuersari diceres. Hinc egressi templû magni Apostolorum Principis aspiciamus: quod prius quàm ingrediamur, non nihil resistendum est, & animus antè præparandus.

CAPVT XVI.

A Diui Petri ad plateam vulgò Cuniculorum dictam progressio.

NOTE inclytum illud D. Petri & docto Canonicoꝝ collegio prælustre templum, erant in imâ, quæ de iam egimus, plateâ, quæ digne, ad ædis ingressum, præparationi subseruirent: nempe tum pia quædam domibus adhærentia & Diuorum variâ effigie insignia